

Deneme ve Makale — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 8 soru

Şinasi'nin gazetecilik faaliyetleri, edebiyatımızda düşünce yazılarının görünürlük kazanmasına katkı sağlamıştır. Onun Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, bir düşünceyi açıklama ve temellendirme yönüyle anılır. Bu metin, yalnızca gazete çevresinde kalmayıp tür tarihi bakımından da öncü bir değer taşır.

1. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Şinasi'nin söz konusu yazısı, makale türünün edebiyatımızdaki başlangıç örneği sayılır.
- B) Şinasi'nin söz konusu yazısı, deneme türünün edebiyatımızdaki başlangıç örneği sayılır.
- C) Şinasi'nin söz konusu yazısı, fıkra türünün edebiyatımızdaki başlangıç örneği sayılır.
- D) Şinasi'nin söz konusu yazısı, sohbet türünün edebiyatımızdaki başlangıç örneği sayılır.
- E) Şinasi'nin söz konusu yazısı, eleştiri türünün edebiyatımızdaki başlangıç örneği sayılır.

2. Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızda düşünce yazılarının gelişimi bakımından özel bir yere sahiptir. Buna göre bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bu metin, edebiyatımızdaki ilk makale örneği olarak kabul edilir.
- B) Bu metin, edebiyatımızdaki ilk deneme örneği olarak kabul edilir.
- C) Bu metin, edebiyatımızdaki ilk fıkra örneği olarak kabul edilir.
- D) Bu metin, edebiyatımızdaki ilk sohbet örneği olarak kabul edilir.
- E) Bu metin, edebiyatımızdaki ilk eleştiri örneği olarak kabul edilir.

3. Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, Tanzimat Dönemi'nde gazete çevresinde gelişen yazı türleri açısından önemli bir başlangıç kabul edilir. Bu metin, edebiyatımızda belirli bir türün ilk örneği olarak değerlendirilmiştir. Buna göre bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk makale örneğidir.
- B) Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk deneme örneğidir.
- C) Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk fıkra örneğidir.
- D) Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk sohbet örneğidir.
- E) Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk eleştiri örneğidir.

4. Şinasi tarafından kaleme alınan, Tercümân-ı Ahvâl gazetesinin başlangıç yazısı olan ve Türk edebiyatında bir yazı türünün ilk örneği kabul edilen metin aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi
- B) Müntehabat-ı Tasvir-i Efkâr
- C) Hürriyet Kasidesi
- D) Tahrib-i Harabat
- E) Mukaddime-i Celâl

Tanzimat Dönemi'nde Şinasi, gazete çevresinde gelişen yeni yazı anlayışının öncülerinden biri olmuştur. Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, yalnızca bir gazetenin başlangıç yazısı olarak değil, edebiyatımızdaki yenileşmenin önemli metinlerinden biri olarak da değerlendirilir. Bu metin, yazı türlerinin gelişiminde başlangıç niteliği taşıyan bir örnek kabul edilmiştir.

5. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Şinasi'nin bu metni, edebiyatımızdaki ilk makale örneği kabul edilmiştir.
- B) Şinasi'nin bu metni, edebiyatımızdaki ilk deneme örneği kabul edilmiştir.
- C) Şinasi'nin bu metni, edebiyatımızdaki ilk fıkra örneği kabul edilmiştir.
- D) Şinasi'nin bu metni, edebiyatımızdaki ilk sohbet örneği kabul edilmiştir.
- E) Şinasi'nin bu metni, edebiyatımızdaki ilk eleştiri örneği kabul edilmiştir.

Deneme yazarı, ele aldığı konuya ilişkin düşüncelerini kesin hükümler ortaya koyma amacı taşımadan paylaşır. Bu türde yazarın kişisel değerlendirmeleri öne çıkar ve anlatım, okurla karşılıklı konuşuyormuş izlenimi verir. Bu nedenle deneme, düşünce yazıları içinde kendine özgü bir yere sahiptir.

6. Bu parçada denemeye ilgili aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Deneme, düşüncelerin kanıtlanmasını zorunlu kılan bir türdür.
- B) Deneme, yalnızca bilimsel konuları ele alan bir yazı türüdür.
- C) Deneme, yazarın duygu ve düşüncelerini kanıtlama amacı olmadan aktardığı bir düz yazı türüdür.
- D) Deneme, olay örgüsüne dayalı anlatımı temel alan bir edebî türdür.
- E) Deneme, yazarın kişisel görüşlerini bütünüyle gizlediği bir yazı türüdür.

Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızda bir yazı türünün başlangıç örneği olarak değerlendirilir.

7. Buna göre bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bu metin, Türk edebiyatındaki ilk makale örneğidir.
- B) Bu metin, Türk edebiyatındaki ilk deneme örneğidir.
- C) Bu metin, Türk edebiyatındaki ilk fıkra örneğidir.
- D) Bu metin, Türk edebiyatındaki ilk eleştiri örneğidir.
- E) Bu metin, Türk edebiyatındaki ilk sohbet örneğidir.

Şinasi'nin bir yazısı, edebiyatımızda belirli bir düz yazı türünün ilk örneği olarak kabul edilir. Bu metin, edebî türlerin gelişiminde başlangıç noktası sayılan ürünler arasında yer alır.

8. Buna göre Şinasi'ye ait bu yazının adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bu yazı, Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi'dir.
- B) Bu yazı, Tasvîr-i Efkâr Mukaddimesi'dir.
- C) Bu yazı, Muhbir Mukaddimesi'dir.
- D) Bu yazı, Hürriyet Mukaddimesi'dir.
- E) Bu yazı, İbret Mukaddimesi'dir.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. A

6. C

7. A

8. A

Çözümler

1. Parçadaki tür tarihi vurgusu, Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi'nin makale türündeki öncü konumuna işaret eder. Deneme, fıkra, sohbet ve eleştiri seçenekleri ise metinde belirtilen türle örtüşmemektedir.
2. Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk makale örneğidir. Deneme, fıkra, sohbet ve eleştiri seçenekleri aynı alandaki türler olsa da bu metin için verilen tarihsel nitelik bunlardan biri değildir.
3. Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, Türk edebiyatındaki ilk makale örneği olarak kabul edilir. Deneme, fıkra, sohbet ve eleştiri ise bu metin için belirtilen tür değildir.
4. Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, Türk edebiyatındaki ilk makale örneği olarak gösterilir. Diğer eser adları Şinasi'nin bu türdeki ilk örneğiyle örtüşmez.
5. Parçada Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi'nin edebiyatımızdaki yenileşme sürecinde başlangıç niteliği taşıdığı belirtilmektedir. Bu başlangıç, kaynaklarda ilk makale örneği olarak tanımlanır; diğer türler metinle ilişkilendirilmemiştir.
6. Deneme, düz yazı türleri arasında yer alır ve yazar düşüncelerini kanıtlama yoluna gitmeden, söyleşi havasıyla dile getirir. A seçeneği denemenin kanıtlama amacı taşımamasıyla; diğer seçenekler ise türün kapsamını ve anlatım niteliğini değiştirmesiyle çelişir.
7. Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk makale örneğidir. Deneme, fıkra, eleştiri ve sohbet ifadeleri bu metin için verilen nitelendirmeye örtüşmez; özellikle deneme, kanıta gitmeden söyleşi havasında yazılan ayrı bir düz yazı türüdür.
8. Şinasi'nin Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi, edebiyatımızdaki ilk makale örneği kabul edilir. Tasvîr-i Efkar Mukaddimesi ise aynı yazara ve basın çevresine bağlansa da bu nitelendirmeye sahip değildir.